

CO₂-PRESTATIELADDER

De CO₂-Prestatieladder in België Resultaten van de pilootfase

Met de steun van:

Avec le soutien de
la

Wallonie

Stichting Klimaatvriendelijk
Aanbesteden & Ondernemen

Titel: De CO₂-Prestatieladder in België. Resultaten van de pilootfase.

Versie: 1.0

Datum: 11-03-2024

CO₂-PRESTATIELADDER

Executive Summary

Dit rapport vat de bevindingen samen van de CO₂-Prestatieladder pilootfase in België, uitgevoerd tussen 2019 en 2023. Gedurende deze vier jaar werden 24 pilootprojecten gelanceerd met behulp van dit duurzame inkoopinstrument. Het type projecten waarin de CO₂-Prestatieladder toegepast werd, betreft hoofdzakelijk infrastructuur-, bouw- en milieuwerken.

De evaluatie richtte zich op het verzamelen van informatie over het toepassen van de CO₂-Prestatieladder in openbare aanbestedingen. Bevindingen werden geëvalueerd bij 19 gelanceerde projecten aan de hand van een interview of een vragenlijst voor de aanbestedende dienst. Belgische bedrijven met een certificaat op de CO₂-Prestatieladder werden geëvalueerd aan de hand van een online vragenlijst in de zomer van 2023. 33 van de op dat moment 62 gecertificeerde Belgische bedrijven hebben deze vragenlijst ingevuld.

De belangrijkste conclusie is dat de geïnterviewde aanbestedende diensten positief zijn over de CO₂-Prestatieladder en geïnteresseerd zijn om het instrument vaker toe te passen. Meer en meer aanbestedende diensten geraken ook geïnteresseerd in het gebruik van het instrument. Bedrijven met een certificaat zijn ook positief, en zien het instrument als een toegevoegde waarde die hen helpt hun klimaatimpact te verminderen.

Nu de pilot is afgerond, wordt de verdere toepassing en opschaling van de CO₂-Prestatieladder in België voorbereid en in gang gezet. Dit rapport dient als een waardevolle bron van inzichten over het gebruik van dit instrument in België. De ervaringen en lessen die zijn opgedaan tijdens de pilot kunnen worden gebruikt om de implementatie van de CO₂-Prestatieladder te verbeteren en de voordelen ervan te maximaliseren.

CO₂-PRESTATIELADDER

1 Inleiding

1.1 Situering

In 2019 werd er in België gestart met een pilootfase voor het gebruik van de CO₂-Prestatieladder in openbare aanbestedingen. Belgische overheden (Vlaanderen, Wallonië en Brussel) konden er zo enkele jaren mee experimenteren. Indien de resultaten van de pilootfase positief waren, was de ambitie een verdere implementatie van de Ladder in België.

De pilootfase werd opgezet met het doel om de CO₂-Prestatieladder te testen in 25 openbare aanbestedingen (10 in Vlaanderen, 10 in Wallonië en 5 in Brussel) gedurende een periode van 3 jaar (09/2019 – 09/2022). Verschillende Belgische aanbestedende diensten hebben hier aan deelgenomen. Na deze 3-jarige pilootfase was het de bedoeling om de pilootprojecten te evalueren.

De pilootfase werd opgestart met als doel om te werken in twee fases: In een eerste fase wordt gewerkt met pilootprojecten om de CO₂-Prestatieladder te testen. In de tweede fase, indien er gekozen wordt om na de pilootprojecten de Ladder verder te implementeren, zou een onafhankelijke organisatie opgericht moeten worden om deze in België te beheren.

Dit rapport is een samenvatting van de eindevaluatie van de pilootfase (fase 1), die uiteindelijk met één jaar verlengd werd. Het rapport heeft betrekking op de periode 09/2019 – 09/2023.

Voor meer informatie over de algemene werking van de CO₂-Prestatieladder wordt er verwezen naar de website: [CO2-prestatieladder.nl](https://co2-prestatieladder.nl).

1.2 Geschiedenis & uitgangspunten pilootfase in België

Het opzetten van de Belgische pilootfase is natuurlijk niet over één nacht ijs gegaan. Voor informatie over de opzet en de start van de pilootfase wordt er verwezen naar deze artikels:

- [Algemene beschrijving van de voorbereiding op de pilootfase en de opzet ervan.](#)
- [Een artikel over de start van de pilootfase in België.](#)
- [Een artikel over een tussentijdse evaluatie.](#)

CO₂-PRESTATIELADDER

2 Pilotprojecten

Onderstaande grafieken geven wat meer informatie over de pilotprojecten die gelanceerd werden tijdens de pilotfase in België. Figuur 1 toont de gelanceerde pilotprojecten per regio. In totaal zijn er 24 gelanceerde pilotprojecten geregistreerd.¹ In Brussel is er maar één pilotproject gelanceerd door wijzigingen en vertragingen bij de geplande pilotprojecten. Daarnaast zijn er ook 3 projecten die buiten de scope van de pilotfase vallen, maar wel de CO₂-Prestatieladder toegepast hebben.

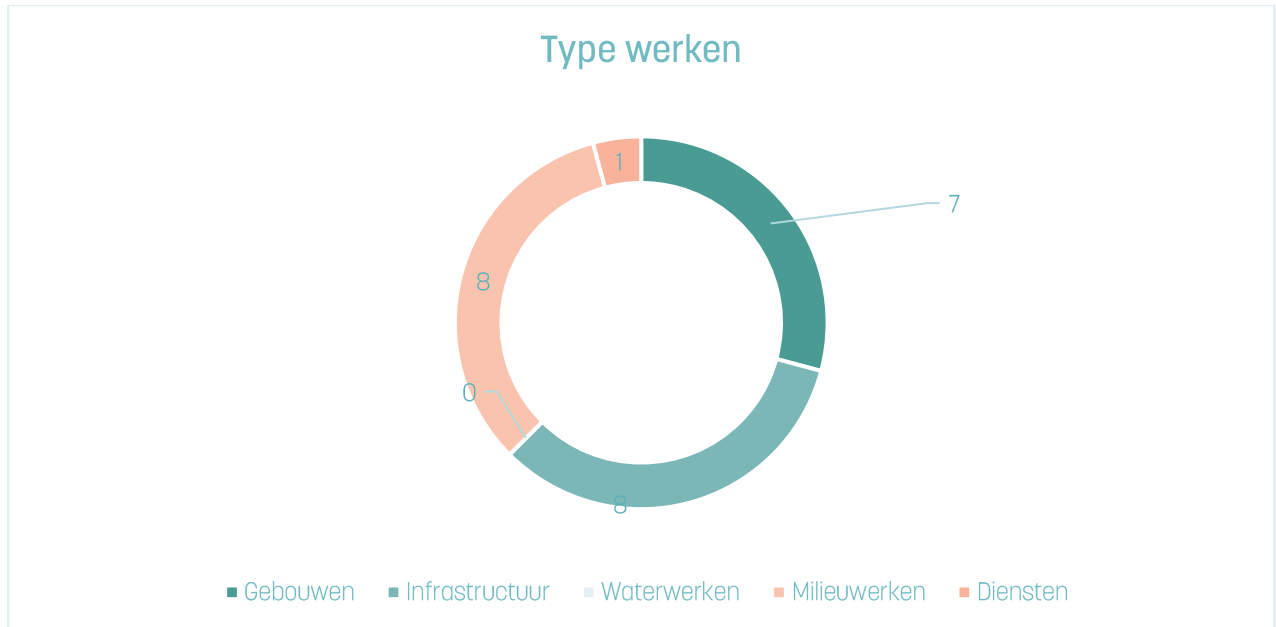
Figuur 1: Gelanceerde projecten pilotfase per regio

¹ Aanvullende info verkregen na het eindverslag van de pilotfase: OVAM heeft tijdens de pilotfase nog 9 bijkomende projecten gelanceerd, die nog niet opgenomen zijn in bovenstaande telling. Dat brengt het totaal op 33.

CO₂-PRESTATIELADDER

Figuur 2 toont het type werken van de pilootprojecten.

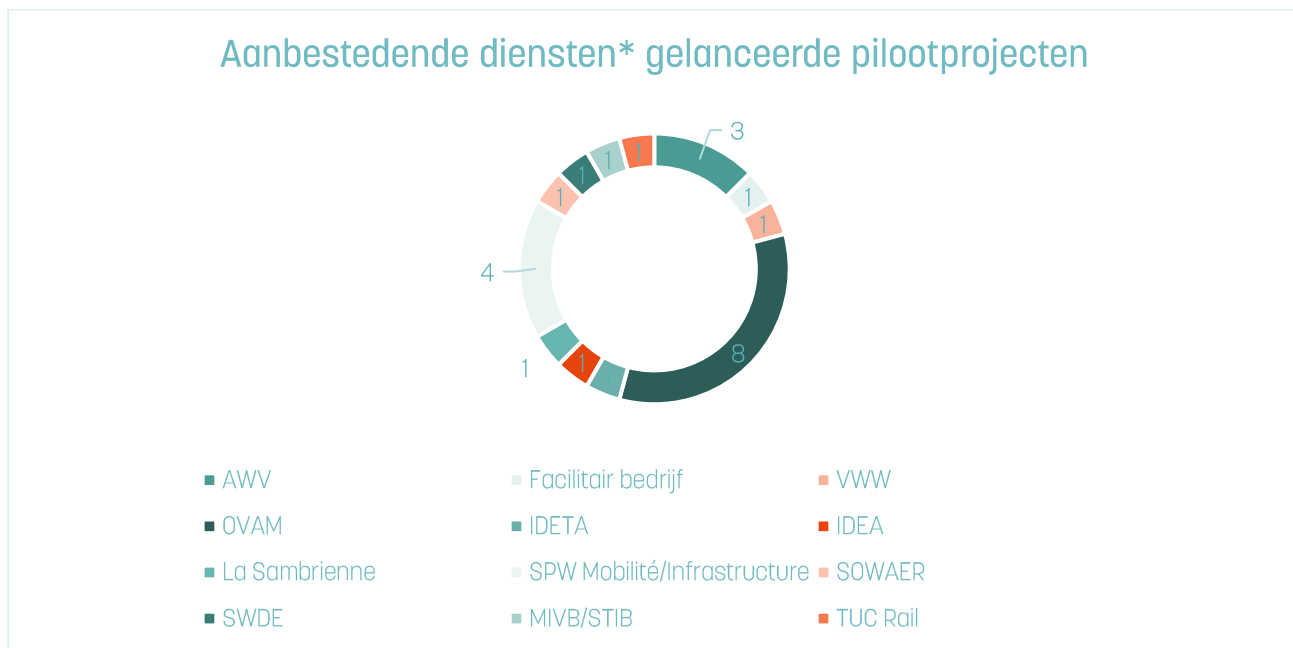

Figuur 2: Type werken gelanceerde projecten

CO₂-PRESTATIELADDER

Figuur 3 toont de aanbestedende diensten die deel hebben genomen aan de pilootfase. In totaal hebben er 12 verschillende aanbestedende diensten deelgenomen aan de pilootfase. Belangrijk te vermelden is dat dit enkel gaat over de aanbestedende diensten die deel vormden van de pilootfase. Naar het einde toe van de pilootfase werd de CO₂-Prestatieladder populairder in België, en zijn er nog aanbestedende diensten bijgekomen die deze ook hebben toegepast. Van deze projecten is geen aparte telling bijgehouden.

Figuur 3: Aanbestedende diensten gelanceerde pilootprojecten

*

AWV = Agentschap Wegen en Verkeer

VWW = Vlaamse Waterweg

OVAM = Openbare Vlaamse Afvalstoffen Maatschappij

IDEA = l'Agence de Développement Territorial

IDEA = AGENCE DE DÉVELOPPEMENT TERRITORIAL DU COEUR DU HAINAUT

SPW = Service Publique de Wallonie

SOWAER = Société wallonne des Aéroports

SWDE = Société wallonne des eaux

MIVB/STIB = Maatschappij voor het intercommunaal vervoer te Brussel/ Société des Transports Intercommunaux de Bruxelles

CO₂-PRESTATIELADDER

3 Resultaten

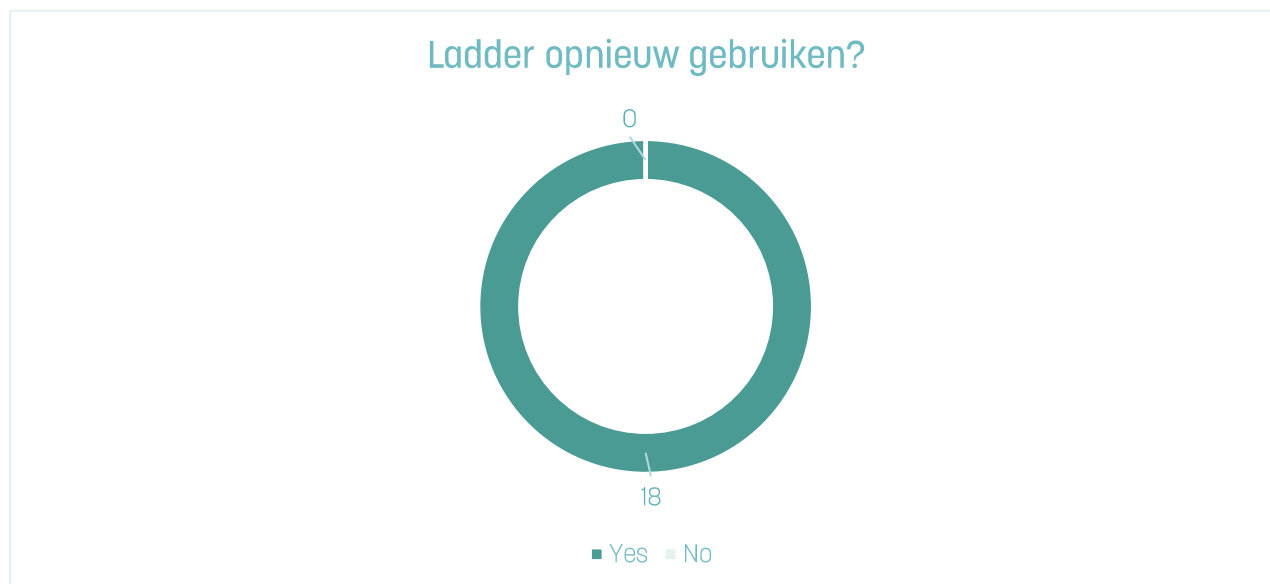
3.1 Aanbestedende diensten

De pilootprojecten werden na gunning geëvalueerd aan de hand van een interview met de aanbestedende dienst of met een vragenlijst. Op die manier kon er geëvalueerd worden hoe de aanbestedende diensten de implementatie van de CO₂-Prestatieladder in hun bestek ervaren hebben.

De aanbestedende diensten geven aan dat ze het systeem positief ervaren hebben:

- Het implementeren van de CO₂-Prestatieladder in een bestek vraagt weinig extra tijd, evenals het evalueren van de offertes met de Ladder;
- Er worden voldoende offertes ontvangen met niveau op de Ladder;
- Het gebruik van de CO₂-Prestatieladder heeft vaak geen effect gehad op de gunning van het project aangezien de meest gunstige offerte ook de offerte was met het (gedeelde) hoogste niveau op de Ladder;
- Er zijn geen problemen geweest bij de gunning van projecten;
- Op het gebied van de prijs van de offertes werden er geen buitensporige prijzen vastgesteld door de CO₂-Prestatieladder;
- Er zijn geen projecten geregistreerd waarbij de uitvoerder er niet in geslaagd is om tijdig hun certificaat voor te leggen;

Figuur 4 toont de mening van de geïnterviewde projectmanagers bij de aanbestedende diensten. Hun unanieme mening was om de Ladder opnieuw te willen gebruiken, maar wel met een uitgewerkt beleid waarbij de CO₂-Prestatieladder op een structurele manier wordt toegepast in bestekken.

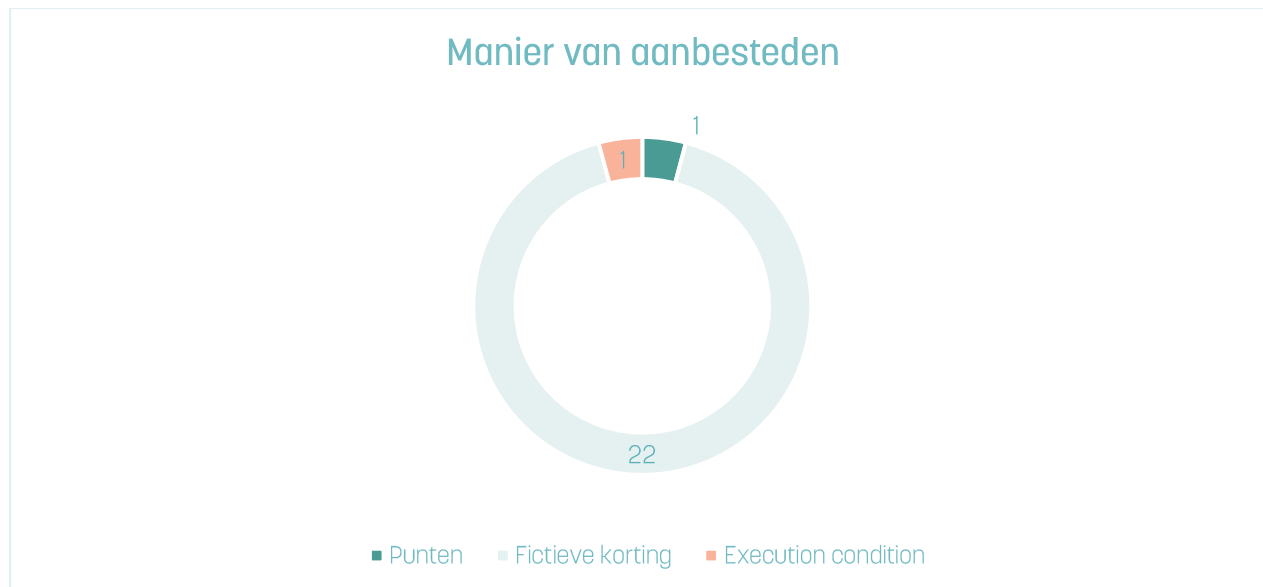

Figuur 4: Interesse van aanbestedende diensten om Ladder opnieuw te gebruiken

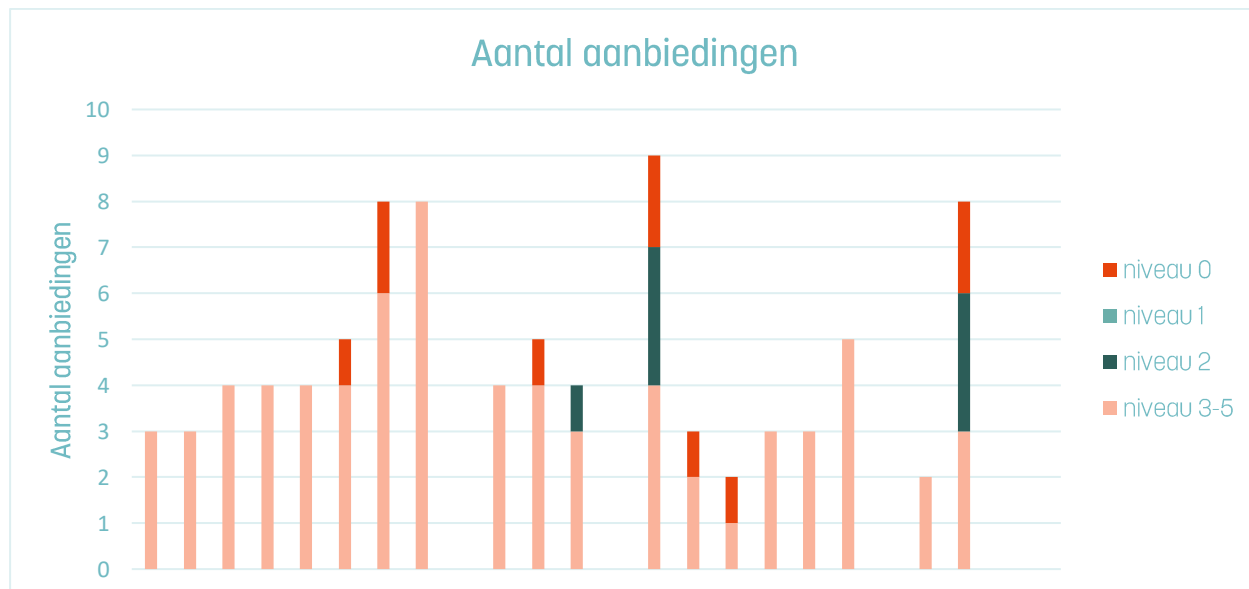
CO₂-PRESTATIELADDER

Figuur 5 toont de manier waarop de CO₂-Prestatieladder is toegepast in aanbestedingen. In het merendeel van de gevallen werd er gebruik gemaakt van de fictieve korting bij evaluatie.

Figuur 5: Manier van aanbesteden van de pilotprojecten

Figuur 6 toont het aantal offertes dat er per project (gevisualiseerd op de x-as) ontvangen is (van de pilotprojecten waarvoor deze info beschikbaar was). Hier wordt er duidelijk vastgesteld dat er bijna altijd meer dan 3 offertes zijn ontvangen, en dat er hoofdzakelijk ingeschreven wordt op het hoogste niveau (niveau 3-5).

Figuur 6: Ontvangen offertes per niveau

CO₂-PRESTATIELADDER

Naast de aanbestedende diensten die geselecteerd waren aan het begin van de pilootfase om een project te lanceren met de Ladder, is er in de loop van de pilootfase meer en meer interesse gekomen vanuit andere aanbestedende diensten om ook de CO₂-Prestatieladder te gaan gebruiken. Volgende aanbestedende diensten zijn aangesloten tijdens de pilootfase:

- SWDE (Société Wallonne des eaux)
- SOWAER (Société Wallonne des Aéroports)
- TUC Rail
- MIVB/STIB

3.2 Bedrijven

Ook bij bedrijven wordt de CO₂-Prestatieladder positief onthaald. Sinds de start van de pilootfase in België is er een sterke stijging zichtbaar van het aantal Belgische certificaathouders. Op basis van een vragenlijst die enkel aan Belgische certificaathouders werd verstuurd eind juni 2023, blijkt dat de CO₂-Prestatieladder effectief een impact heeft bij bedrijven (50% van de Belgische certificaathouders heeft deze lijst ingevuld). Hieronder worden de belangrijkste resultaten uit deze vragenlijst opgelijst & weergegeven op grafieken:

- Het merendeel (78%) van de bedrijven vindt het een toegevoegde waarde (Figuur 7);
- Het merendeel van de bedrijven geeft aan dat ze door de Ladder hun CO₂-voetafdruk in kaart brengen (53%) en doelstellingen zetten (47%), zonder dat voordien gedaan te hebben (Figuur 8 en Figuur 9);
- Bedrijven rapporteren ook effectieve reducties absoluut of relatief (Figuur 10) en geven aan dat de bewustwording rond klimaat gestegen is binnen hun organisatie (Figuur 11);
- Ook kleinere bouwbedrijven hebben hun weg al gevonden naar de CO₂-Prestatieladder (zie ook Figuur 16);
- Bedrijven geven aan dat het heel wat voordelen oplevert zoals een duidelijk kader, kostenneutrale acties en elementen die gebruikt kunnen worden in andere standaarden (Figuur 12, zoals [SBTi](#), [VOKA charter duurzaam ondernemen](#), ISO14001, [CSRD](#), ...).

CO₂-PRESTATIELADDER

Figuur 7: Toegevoegde waarde of kost

In Figuur 7 zien we dat 80% van de bedrijven de CO₂-Prestatieladder als een toegevoegde waarde zien. Als motivatie voor dit antwoord rapporteren bedrijven dat:

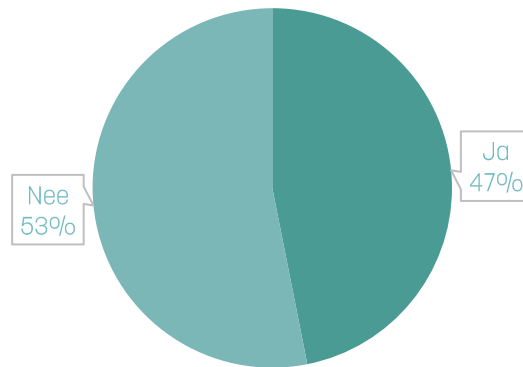
- De Ladder de transitie versnelt door samenwerking in de keten;
- Veel reductieacties kostenneutraal gebeuren;
- Input voor andere initiatieven zoals CSRD, SBTi;
- Een vergrote bewustwording;
- Een duidelijk kader om emissies te berekenen en reductieacties te definiëren;

Ongeveer 20% van de bedrijven geeft aan dat het eerder een kost is voor hen. Als motivatie geven bedrijven hier vooral aan dat ze nog geen gunningsvoordeel hebben gekregen in projecten waar de Ladder gevraagd wordt, en dat het bijkomende administratie vraagt.

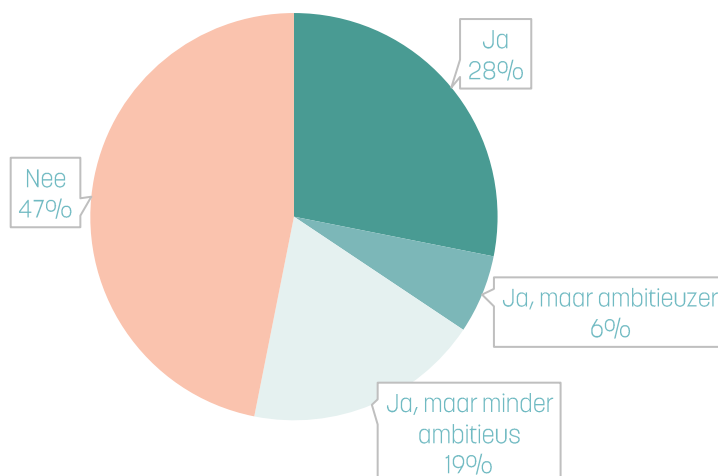
CO₂-PRESTATIELADDER

Had u voor een certificaat op de Ladder uw footprint al in kaart gebracht?

Figuur 8: in kaart brengen footprint

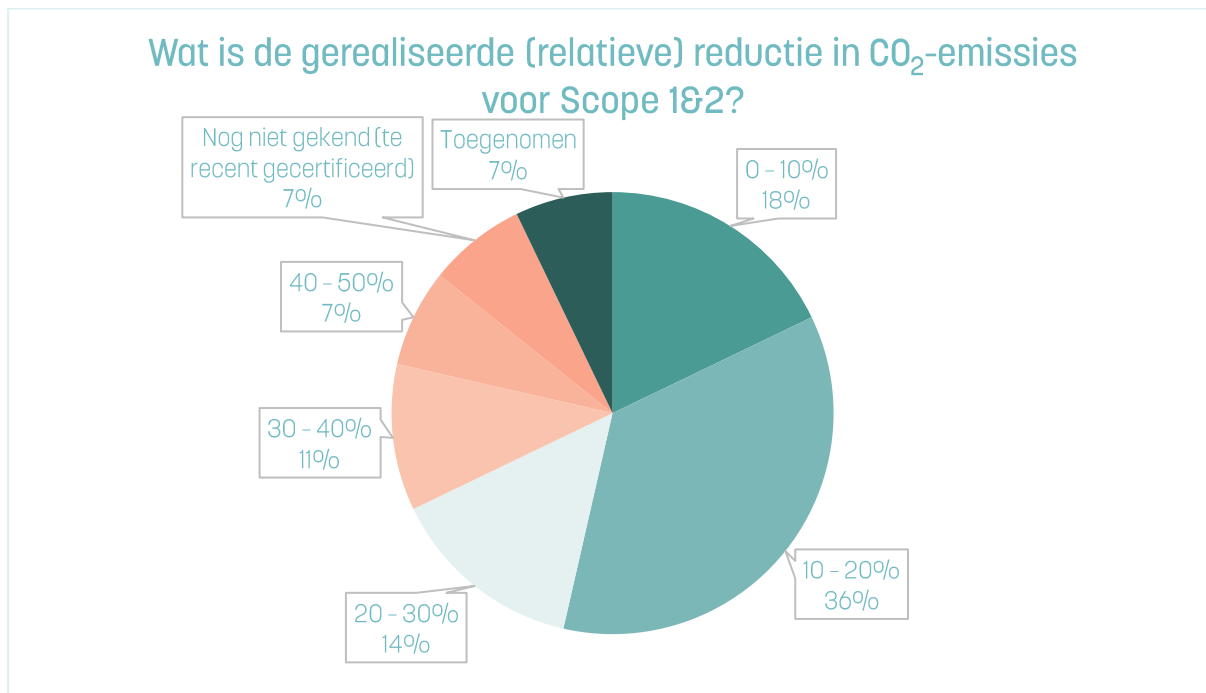
Had u voor een certificaat op de Ladder al reductiedoelstellingen geformuleerd?

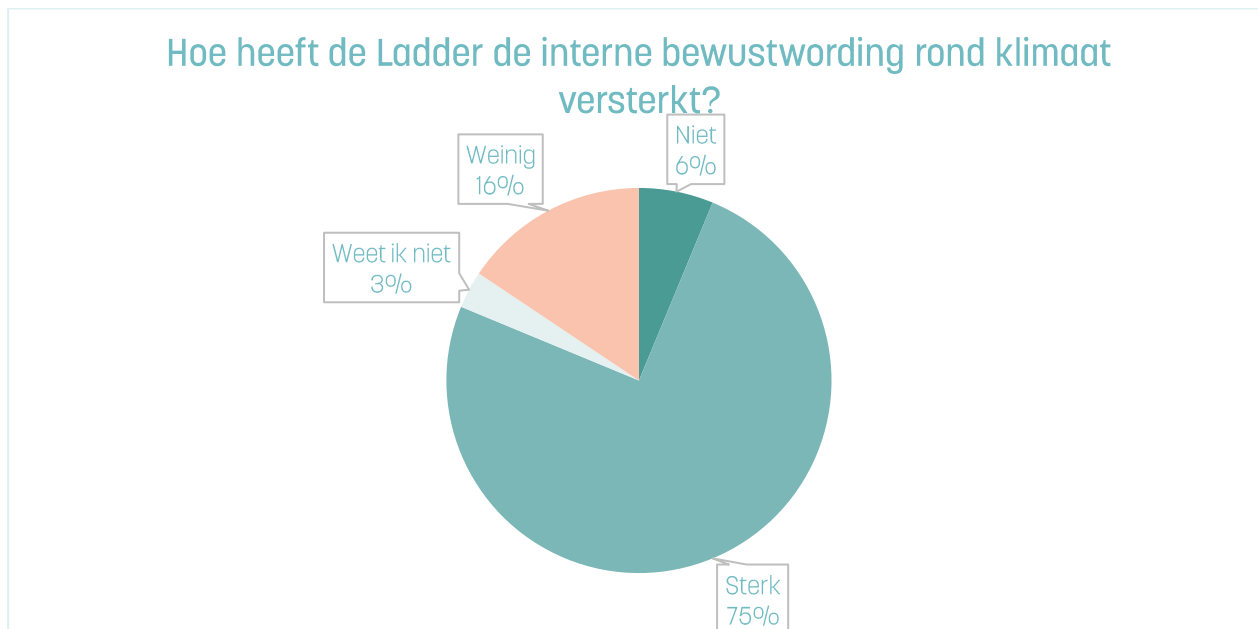
Figuur 9: Formuleren doelstellingen

CO₂-PRESTATIELADDER

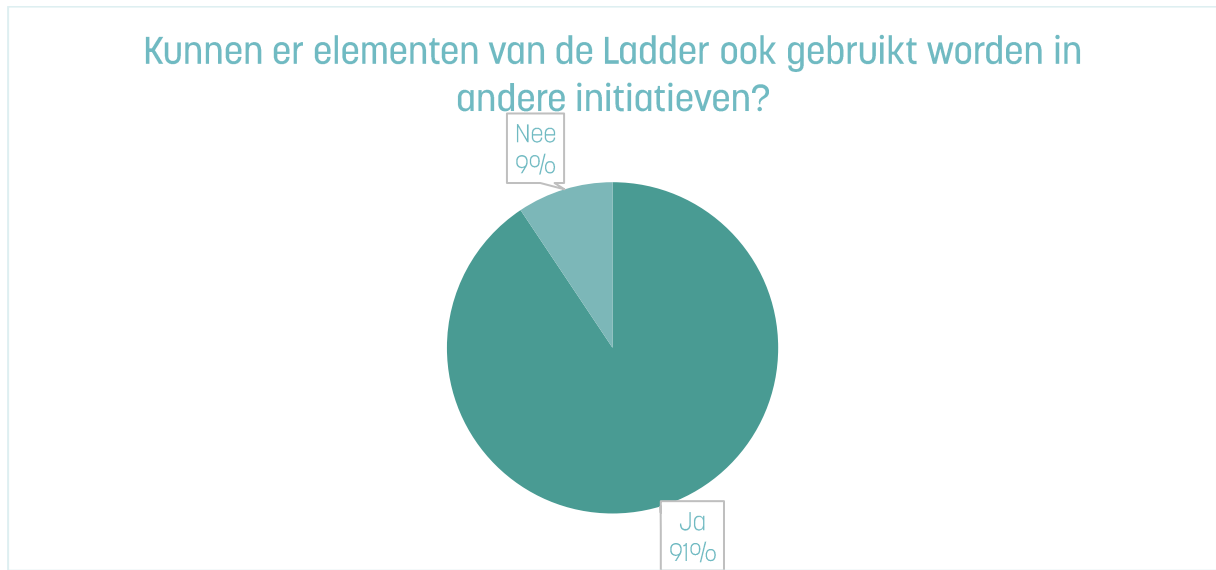
Figuur 10: Gerealiseerde reductie, zoals gerapporteerd door de bedrijven

Figuur 11: Interne bewustwording rond klimaat

CO₂-PRESTATIELADDER

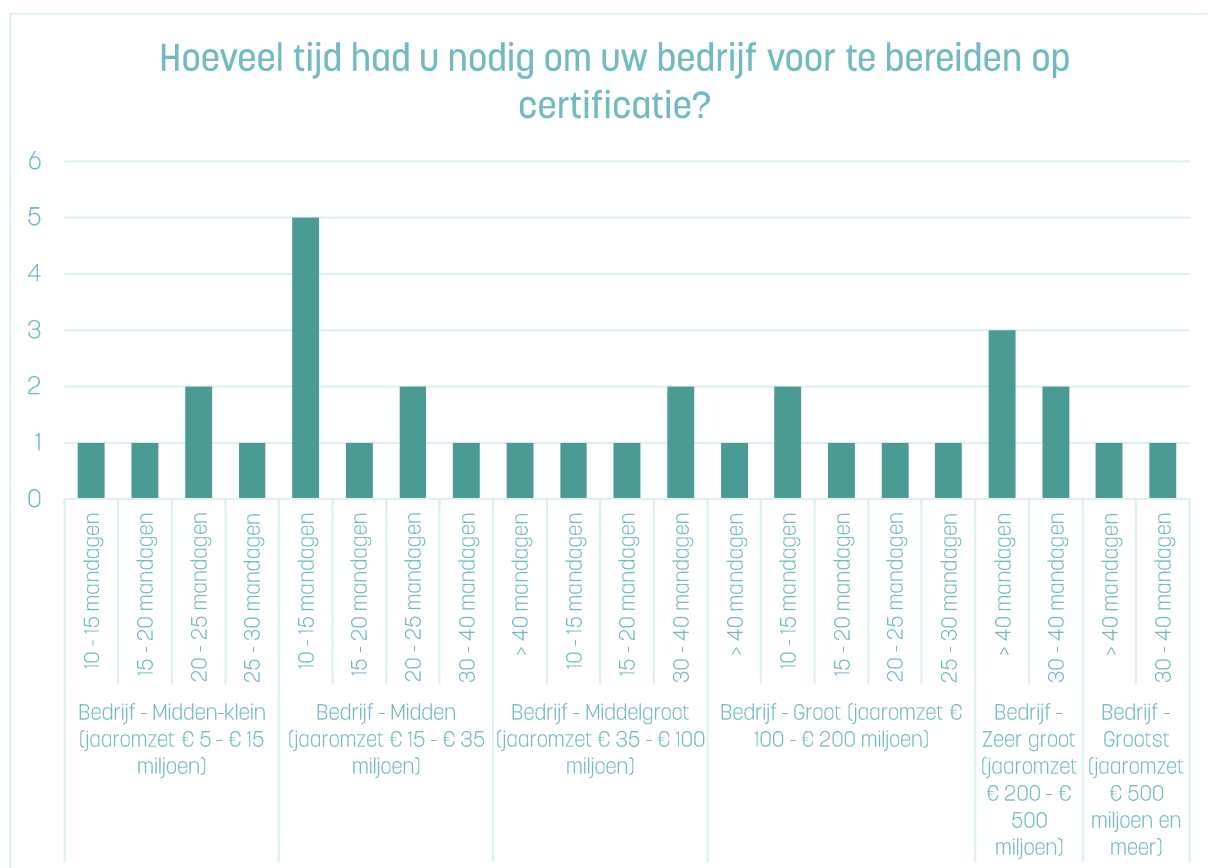

Figuur 12: Gebruik elementen in andere initiatieven

CO₂-PRESTATIELADDER

Figuur 13 geeft aan wat de ingeschatte tijdsbesteding is voor bedrijven om zich voor te bereiden op de certificatie voor de CO₂-Prestatieladder. Hier is een duidelijk verschil merkbaar tussen de grotere en de kleinere bedrijven: grotere bedrijven rapporteren een tijdsbesteding tot >40 mandagen, terwijl kleinere bedrijven eerder rond de 20 mandagen rapporteren.

Figuur 13: Tijdsbesteding certificatie

Interessant is ook de impact van de CO₂-Prestatieladder op de projecten zelf. Bedrijven die een project gegund krijgen waarbij de Ladder een rol heeft gespeeld in de gunning, dienen de eisen van de Ladder te vertalen naar het projectniveau. Bepaalde aspecten van de doorvertaling van de bedrijfsaanpak moeten op projectniveau daadwerkelijk worden aangetoond met documentatie. Concreet maken veel bedrijven een projectdossier op, waarin de onderbouwing gegeven wordt aan de eisen van de CO₂-Prestatieladder. In kader van de evaluatie van de pilootfase in België werden projectdossiers opgevraagd. Op basis hiervan zijn de meest voorkomende CO₂ reductie-acties op werven²:

- het optimaliseren van het machinegebruik (zoals het verminderen van stationair draaien of procesoptimalisaties uitvoeren);

² Niet van alle pilootprojecten werden er al projectdossiers ontvangen, dus wordt er niet gerapporteerd over de CO₂-besparing op werven omdat het aantal projectdossiers niet representatief genoeg is.

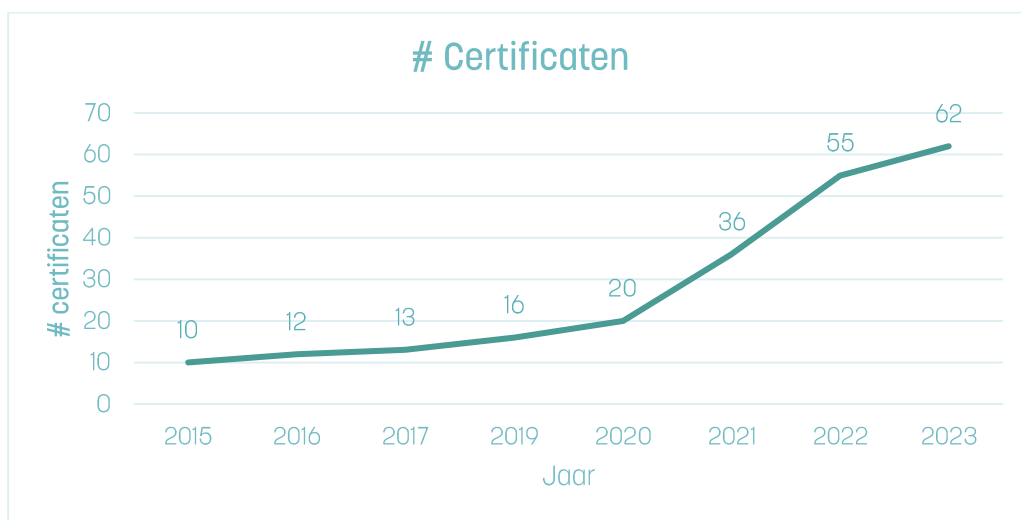

CO₂-PRESTATIELADDER

- Het voorzien van een elektriciteitsaansluiting met het net om stroomgroepen te vermijden;
- Energiezuinige werfketen installeren;
- Gebruik maken van bio-brandstof.

3.3 Status CO₂-Prestatieladder in België

In Figuur 14 wordt de trend van Belgische gecertificeerde bedrijven weergegeven. Op deze grafiek is duidelijk te zien dat het aantal gecertificeerde bedrijven in België sterk stijgt tijdens de twee eerste jaren van de pilootfase. Deze stijging lijkt zich voorlopig ook in 2023 door te zetten (nog geen volledig jaar).

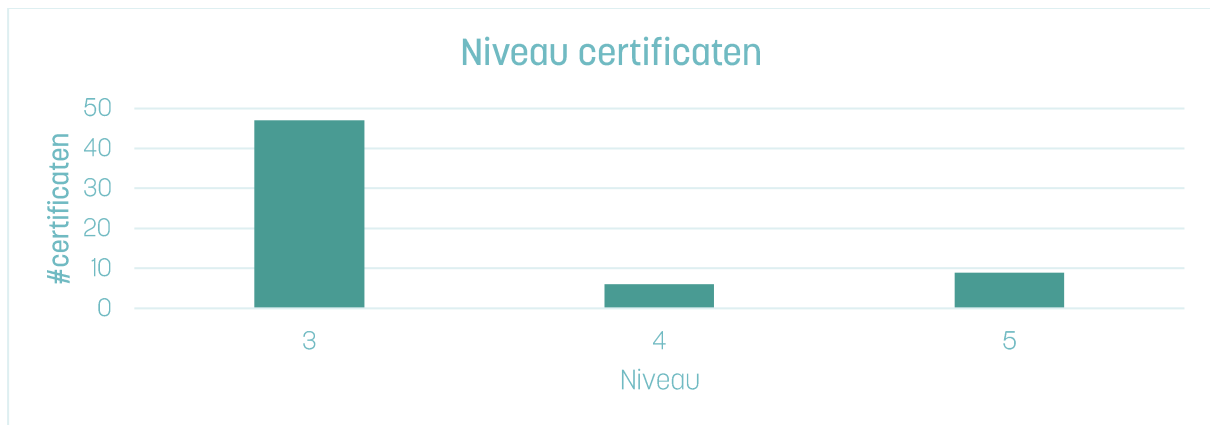

Figuur 14: Aantal Belgische certificaathouders

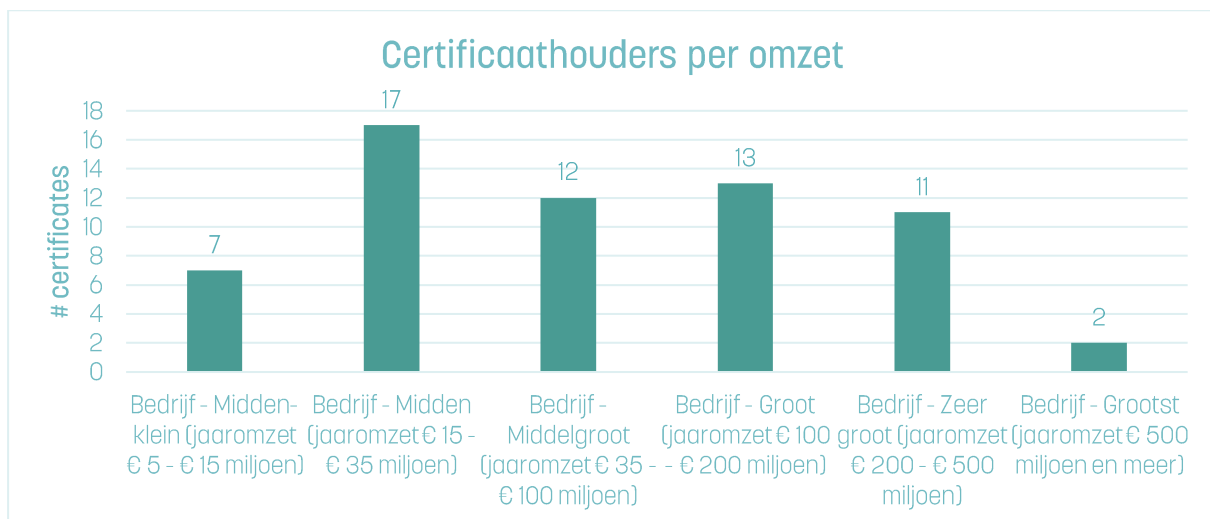
CO₂-PRESTATIELADDER

Figuur 15 toont op welk niveau de Belgische bedrijven een certificaat hebben gehaald. De meesten hebben een certificaat op niveau 3. Enkele bedrijven bevinden zich ook al op de hogere niveaus 4 en 5, maar dit zijn vooral bedrijven die al meer ervaring hebben met de Ladder van voor de pilootfase/buiten België.

Figuur 15: Niveau van de certificaten in België

Figuur 16 toont de grootte van de Belgische gecertificeerde bedrijven. Hieruit blijkt dat niet enkel de grote bedrijven een certificaat halen op de CO₂-Prestatieladder, maar dat ook de middelgrote en kleinere bedrijven een sterke interesse tonen in een certificaat.

Figuur 16: Omzetgroepen Belgische certificaathouders

CO₂-PRESTATIELADDER

4 Conclusie

Op basis van bovenstaande uitgevoerde evaluaties, kan er geconcludeerd worden dat de implementatie van de CO₂-Prestatieladder in België positief is verlopen. Overheden en bedrijven in België zijn enthousiast over het instrument en hebben de ambitie om ermee verder te gaan. In totaal werden er meer dan 20 pilootprojecten gelanceerd, en zijn er ondertussen meer dan 62 Belgische organisaties gecertificeerd op de Ladder. Naast de pilootprojecten zijn er ook 3 grote non-pilot projecten die gebruik hebben gemaakt van de CO₂-Prestatieladder in de aanbesteding.

4.1 Aanbestedende diensten

De aanbestedende diensten die gebruik gemaakt hebben van de CO₂-Prestatieladder in de voorbije pilootfase geven aan dat ze het systeem positief ervaren hebben. Het implementeren van de Ladder in een bestek vraagt weinig extra tijd, evenals dat er geen stijging in de prijzen merkbaar is door de Ladder. Daarnaast zijn er ook geen problemen geweest bij de gunning van projecten. Aanbestedende diensten geven ook aan dat ze de CO₂-Prestatieladder opnieuw willen gebruiken, zij het wel dat er gevraagd wordt voor een gedragen beleid waarbij de Ladder breder wordt ingezet dan enkel in een selectie van projecten.

Naast de aanbestedende diensten die geselecteerd waren aan het begin van de pilootfase om een project te lanceren met de Ladder, blijkt dat er in de loop van de pilootfase meer en meer interesse is gekomen vanuit andere aanbestedende diensten om ook de CO₂-Prestatieladder te gaan gebruiken.

4.2 Bedrijven

Ook bij bedrijven wordt de CO₂-Prestatieladder positief onthaald. Sinds de start van de pilootfase in België is er een sterke stijging zichtbaar van het aantal Belgische certificaathouders. Op basis van een vragenlijst die enkel aan Belgische certificaathouders werd verstuurd eind juni 2023, blijkt dat de CO₂-Prestatieladder effectief een impact heeft bij bedrijven. Zelfs kleinere bouwbedrijven hebben hun weg al gevonden naar een CO₂-Prestatieladder-certificaat. Het merendeel van de bedrijven geeft aan dat ze door de Ladder hun CO₂-voetafdruk in kaart brengen en doelstellingen zetten, zonder dat voordien gedaan te hebben. Bedrijven rapporteren ook effectief reducties (absoluut of relatief) en geven aan dat de bewustwording rond klimaat gestegen is binnen hun organisatie. Ze zijn positief over de Ladder, vinden het een toegevoegde waarde, en geven aan dat het heel wat voordelen oplevert zoals een duidelijk kader, kostenneutrale acties en elementen die gebruikt kunnen worden in andere initiatieven.

Volgend op deze positieve resultaten wordt er momenteel door de overheden gekeken hoe de CO₂-Prestatieladder structureel toegepast kan worden (fase 2). Binnen de Vlaamse overheid heeft OVAM (Openbare Vlaamse Afvalstoffen Maatschappij) in 2022 al besloten om de Ladder toe te passen in alle bestekken voor bodemsaneringswerken. Vanuit beleidsdomein MOW (Mobiliteit en Openbare Werken) is er ook al de bevestiging gekomen dat ze zullen starten met de Ladder structureel te implementeren vanaf 2025.